

V dnes již zbořeném stavení čp. 95 žil ve Sněžném svůj prostý a skromný život **Jan Mertlík** (17. 9. 1890 - 23. 9. 1965). Mám to potěšení seznámit čtenáře s jeho rodovou linií, k dobré orientaci poslouží přiložená rodopisná tabulka.

Stavení se nacházelo* při samé hranici bývalých okresů Rychnov a Náchod v bezprostřední blízkosti někdejšího Čížkova mlýna, kde se také říkává „Na Rzech“. Cestou „k mladejm“ stačilo přejít vozovku a už jste byli na Náchodsku. Poutní místo Rokole, kde je znovu obnoven a vyčištěn pramínek léčivé vody, je od Ržů vzdáleno asi půlhodinu pěší chůze.

„Jeník, Jeník Mertlíků se vrátil!“ Ta radostná větička šla od úst k ústům po celé vsi a nikdo nepotřeboval slyšet víc. Bylo právě po žních roku 1919. Každíčký věděl, že se Jan dostal do ruského zajetí a že na něho od mobilizace 1914 věrně čeká Anička Smolová. Konečně mohla být svatba, a to 30. 10. 1919 v Novém Městě nad Metují. A pak už jen vzpomínání na „k. k. dragounský regiment č. 8“, kde v 6. švadroně sloužil ještě v červenci 1917.

Anna (9. 4. 1891 Sněžné - 23. 8. 1972 Sněžné) pocházela z jedenácti dětí, mezi kterými patřila k těm nejstarším. Byla dcerou Josefa Smoly (* 2. 12. 1862 ve Sněžném) a Františky, roz. Hejzlarové (* 31. 3. 1863 Sněžné). Její teta z matčiny strany neměla děti žádné, a tak si Hamerských později vzali asi devítiletou Aničku k sobě sem, na Rzy. O nějakých dvacet let později přenechali svou chaloupku i se slušně velkým pozemkem novomanželům, kteří tu zůstali po celý život.

Jan - zvláštní, že mu nikdo nikdy neřikal Honza - byl vyučený švec, ale už před válkou pracoval jako tovární tkadlec v Mezilečí, kde se narodil i vyrostl. Ševcovinou sice chtěl své rodině přilepšovat, jenže v celkem malé obci spíš příštipkařil a popravdě ho to řemeslo ani moc netěšilo. Takže za 1. republiky jezdil za dobře placenou prací na stavby pohraničních opevnění. Na malém hospodářstvíčku byl pilný, jen co je pravda. Dvorek plný drobné havěti, časem přibyla koza a také mívali 2-3 ovce. Později Jan v letních měsících také vypomáhal u největšího sedláka ve Sněžném, jehož tehdy nejpěknější roubené stavení dodnes tvoří příjemný kolorit obce. V posledním desetiletí svého produktivního života, tedy až do své penze v roce 1950 byl Jan úředně veden jako soukromně hospodařící rolník.

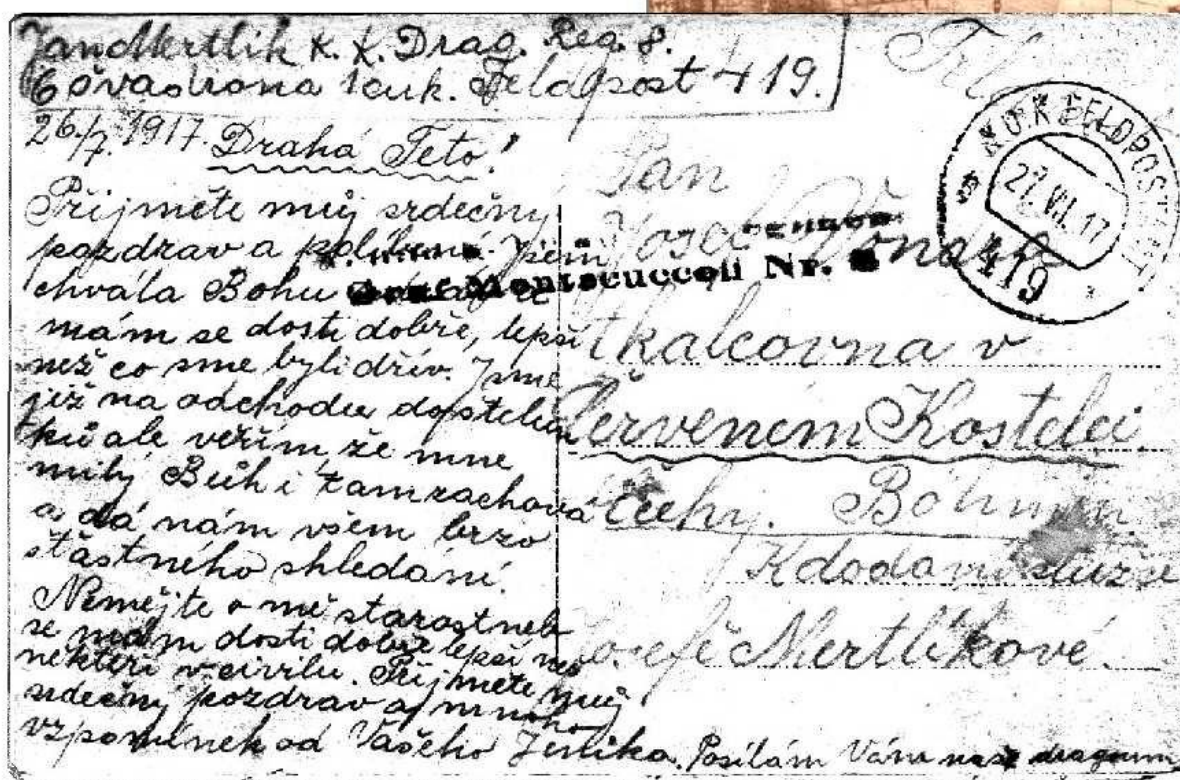
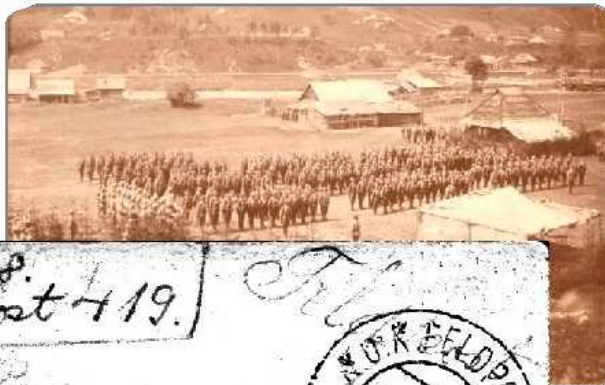
Nad jejich roubenkou postupně vysázeli téměř dva hektary lesa, pod ním měli menší políčko, kam sázeli brambory a zeleninu. Nad cestou brzy vzrostly a začaly plodit ovocné stromy, těch bylo asi osm. Jablíčka, hrušky, švestky i třešně tak doplňovaly jídelníček z vlastních zdrojů. Chaloupka vlastní studnu neměla, voda se nosila z potůčku vzdáleného jen několik desítek metrů. Sem Anna nosila prádlo, aby je vymáchala v bystře proudící ledové vodě. Nosila s sebou litrový plecháč s horkou vodou, ve které si máčela ruce, aby jí tolik neprochládaly. Od stavení pokračovala cesta do mírné stráně, kde nedaleko vyvěral pramínek pitné vody, upravený dřevěným ostěním jako větší studánka.

Mertlíkovi vychovali tři děti: Josefa (*1924), Miroslavu - Milku (*1927) a Jaromíra (10. 4. 1933 - 28. 7. 1976). Jejich hluboká víra jim pomohla ke smíření se ztrátou prvního dítěte - Lidunky (8. 9. 1921 - 12. 12. 1923). Proč se jim ten nejmladší narodil poměrně pozdě, o tom vyprávěla s trochou rozpaků jeho maminka: „Měli jsme právě před svatbou, když vypukla válka a Jeník musel narukovat. Čekala jsem na něho celou dobu, jak jsme si slíbili a pak ještě rok, než se vrátil z ruského zajetí. A tak jsme se brali dost pozdě. Liduška umřela malinká a dvě děti nám rostly. Už jsme ani s žádným nepočítali, když nám Pán Bůh nadělil ještě Járu, to už mi bylo čtyřicet pryč...“ Benjamínka Járu si Anna přinesla v peřince do sněženské chaloupky jako dvaatřicetiletá.

Tatínka měly děti rády, měl na ně vždycky čas a pozorně naslouchal jejich radostem i trápením. Malý Pepa se za ním jednou přiloudal a mlčky povystrčil zadničku. Tatínek spráskl ruce: „Jejda, kdopak ti ty kařata takhle vykous? Tak já se u maminky přimluví, ale o záplatu ji musíš poprosit sám.“ Více autority požívala jejich maminka, která laskavě sice, ale velice důsledně děti vychovávala. Někdy jim pohrozila metličkou, jak říkávala proutku, který „náhodou“ zrovna nebyl po ruce. Ony dobře vnímaly, že ji i tatínek vždy bez odmluvy poslechne. Bývaly chvíle, kdy se maminka tiše usmívala a pocity dobré pohody se rozlévaly celou světničkou.

Oběma rodičům se vykalo, ale ten tatínek byl přece jen jaksi veselejší a rozpustilejší - na nějakou tu dětskou prostoročnost nikdy moc nekoukal. Se dřevem to náramně uměl, všechno na chaloupce pospravil, u sádku postavil nové pořádné bidlo na peřiny a nebylo vánoc, kdy by caparti nenašli pod stromečkem nějakou domáckou dřevěnou hračku. Nejmenší Jára jednou na poli uviděl traktor se dvěma vleky. Zajásal: „Podívejte tatínku, traktor veze vozejk a ten vozejk zase vozejk!“ A do vánoc byla zas nová hračka hotová - traktor na šňůrce a k němu dva vozíky. Jejich děvčátko také nepřicházelo zkrátka. Jednou to byla postýlka pro panenku, kterou ušila a oblékla maminka, jindy droboučký nábytek na hraní nebo mrňavé vařečky a dřevěné lžičky.

Dopisnice Jana Mertlíka tetě z 26. 7. 1917

Rodina byla československého vyznání. O nedělním dopoledni se svátečně ustrojené skupinky rodin z okolí scházely v blízké modlitebně. Po kázání vesničané setrvali v družném hovoru, aby nakonec všichni zašli na přílehlý hřbitůvek. „Pomni, abys den sváteční světil“ - tohle přikázání ovšem pro Annu znamenalo pěkný sobotní kolotoč. Navařit i na neděli, důkladně vysmejčit všechny kouty, vydrhnout lavici u kamen, seřít podlážku v síni, naleštit v plotně zasazený měděnc a nakonec vydrhnout podlahu - musela se často otáčet až do pozdního večera. V chaloupce byla velká světnice se dvěma postelemi podél delší stěny. Byly vysoko vystlané peřinami a zářivě bílé povlečení zdobil monogram AS. Poblíž stála Járova už dosti stará kolíbka, kterou časem vystřídala veselá červeno-bílá postýlka. Ten, když dospěl, připravil zrovinka takovou postýlku pro svého synka Honzika, po kterém ji ještě zdědila jeho sestřička Pavla. Když Jára začínal svá studia, aby se stal lesníkem, dali mu starostliví rodiče peníze na hubertus. Ani později neměl odvahu se přiznat, že si za ně tenkrát pořídil svou první kytaru.

Odstrolejší děti „ze Ržů“, Pepa a Milka, spávaly v malé „sedniče“ - někdejším vejminku. Pod kuchyňskými okny s výhledem na zahrádku stála dlouhá lavice, nad kterou viselo šikmo sklopené zrcadlo. Kříž byste tu hledali marně - jejich víra se k zobrazování Krista nepřiklání. Středem všeho dění byl velký, masivní stůl a ještě tři židle. Uprostřed světnice byl dostatek prostoru; místy už trochu sešlapaná prkna podlahy pokrýval tmavší domácky tkaný koberec. Kachlová kamna vlevo od dveří roztápěla matka denně už o páté hodině ranní, dala vařit vodu na meltu, obstarala a podojila kozu, nalila trochu mléka kočkám a začala chystat krmení králíkům a drůbeží. Trocha včerejší polévky s chlebem a nějaká ta kostička zbyla i na Alíka. Byl to černý chlupatý voříšek, jehož údělem bylo žít

na řetízku a štěkat na cizí. Děti měly zákaz pejska odvádět, však maminka dobře věděla, proč. Snad se utrl sám, hned se rozléhalo široko daleko zděšené kdákání a peří jen lítalo. A než ho hospodyně polapila, byla už jedna slípka zralá právě tak do polívky.

Během svého života se Mertlíkovi dočkali sedmi vnoučat. Dědoušek Jan zemřel v roce 1965. Dožil poklidně, bez většího stonání, jen poslední rok dva mu oči a uši už moc nesloužily. To posedával tiše v koutku, lehýnce se usmíval tomu hemžení okolo a když měl dlouhou chvíli, vycházel nasbírat trochu roští na zátop.

Anna po Janově smrti žila ještě sedm let v kruhu svých blízkých, velmi vážena a milována. Jako stařenka se vyznačovala poklidnou a laskavou povahou, která zůstávala hlavním fenoménem pro pocit pevného zázemí a bezpečí celé rodině. Když třeba její snacha křikla na dítě, babička se ozvala tichým a vlídným hlasem: „Co myslíš, nešlo by to bez toho křiku?“ Kopaly se brambory. Mladá měla pohodlnou domácí minisukýnku, ale švagříček se hned žertem ozval, prý že se nastydne. Babička ho s úsměvem napomenula: „I nech ji být, také jsi zamlada nosíval, co bylo moderní!“ Anna, ač drobné malé postavy, byla odmala nesmírně pracovitá, vlastně až do své osmdesátky „síkla“ kosou kousky loučky, aby po částech nasušila seno pro dvě ovečky, kozu a pár králíků. Ráno stále vstávala o páté, zatopila v kachlových kamnech, dala vařit meltu, připravila snídani a pak krmení slípkám. Nežila v chaloupce sama - pečovala o vnučka v jeho školním věku celých sedm let. I pak Milčin synek Honzík nezapomínal každé ráno cestou do školy k babičce zajít.

Jednoho všedního dne v roce 1972, bylo už pozdní odpoledne, dolehl pootevřeným oknem do světničky zvuk motocyklu. To hned Anna věděla, že přijel její nejmladší syn. Nějaký čas postonávala, pak skoro nevstávala už několik týdnů a pozvolna podléhala zápalu plic. Ale oči, ty zazářily stejně jako vždy, když přijel její Jára. Tiše si povídali, až usnuli. Ráno, krátce po páté hodině se musel syn s matkou rozloučit - čekala ho práce v kanceláři krkonošského polesí. Ještě zatopil v kamnech, maminka se probudila a trochu spolu posnídali. „...jed', jed' už, ať nezmeškáš a pámbu tě na cestě provázej. Já si ještě trochu zdřímnu...“

Krátce po sedmé vešel do světnice třináctiletý Honzík. Tiše pozdravil, ale babička se neprobudila. Utrhl včerejší list z kalendáře, byla středa 23. srpna. Ve světničce bylo ticho, ani jiskřička v kamnech už nezapraskala a pomněnkové oči babičky Anny byly už zavřené navždy. Odpočívá na úpravném hřbitůvku v Tisu spolu s Janem a svými bratry Josefem a Samuelem. Jejich rov s prostým žulovým náhrobkem zdobí od jara do podzimu pestré kvítí - právě takové, co bývalo na jejich zahrádce.

Oba Janovi synové Josef a Jaromír nezůstali bez mužských potomků. Staršímu Josefovi se v roce 1960 narodil Zdeněk. Bohužel zemřel v poměrně mladém věku, ale zanechal po sobě dalšího Zdeňka (*1986). Také Jaromír již nežije, zdárně však dorostl jeho syn Jan (*1964). Ten odmala důsledně trval na tom, že je Honza a své babičce říkával „babička malá“, což se rychle ujalo i v širším rodinném kruhu. Honza má hned dva pokračovatele svého rodu: Jakuba (*1992) a Davida (*1995).

Dnešní čtyři nositelé rodového příjmení Mertlík - přímí potomci Jana a malé babičky Aničky - mohou být vděční tomu, že se ona tenkrát toho svého Jeníka opravdu šťastně dočkala.

Rodová linie Jana Mertlíka a jeho mužských potomků								
Jan	—	František	—	Jan Josef	—	František	—	Jan
*1706 Proruby osada velkost. Smiřice na panství Náchod		*25.10.1740 Mezilečí		zahradník *22.11.1769 Mezilečí 25 z. 11.5.1826 Mezilečí 20		krejčí *26.11.1814 Mezilečí 18		truhlář *14.11.1859 Mezilečí z.4.8.1944 Mezilečí
oo		oo		oo		oo		oo
Dorotka Bartošová * v Mezilečí z.30.6.1750		Veronika Vojtová z Prorub		Kateřina Prokopová *1785 Lhota p.H. 42		Kateřina Kejzlarová *13.11.1814 Mezilečí 25		Anna Postupová *7.2.1861 Proruby 52
								Anna Smolová *9.4.1891 Sněžné
								tkadlec *17.9.1890 Mezilečí z.23.9.1965 Sněžné
								oo
								Josef — Zdeněk (+) — Zdeněk *1922 — *1960 Náchod — N.Město n.Met.
								Jaromír — Jan *10.4.1933 — *19.8.1964 Náchod — Žacléř z.28.7.1976 H.Malá Úpa
								oo
								Jakub *29.1.1992 Strakonice
								David *18.8.1995 Prachatice
								Bohumila — Alice Ryšavá — Karešová *5.9.1944 — *14.3.1972 Praha — Strakonice

Sestavil M.Trnka, 1998

Fotografie:

Stavení ve Sněžném čp. 95 (polovina 20.stol.), Jan (1914), Anna (1921), Anna (1971) a její syn Jaromír (1970). Za jejich laskavé zapůjčení včetně válečné pohlednice autorka děkuje paní Pavle Kalouskové z Úpice.

*Pod stejným číslem popisným tu Janův vnuk Miroslav postavil v 80. letech min. století rodinný domek, který nijak nenarušuje ráz krajiny. Původní prostředí připomínají už jen dva zplnělé ovocné stromy z někdejšího sádku a pěkně vzrostlý smrkový les.